

УДК 811.161.2=163.2-021.242:[316.4:355.01:005.591.6]"202"

DOI:

**ЕЗИКОВАТА ДИНАМИКА В СИТУАЦИЯ НА ОБЩЕСТВЕНИ КАТАКЛИЗМИ:
“ВОЕННИ ИНОВАЦИИ” В УКРАЙНСКИЯ ЕЗИК
И ТЯХНАТА ЕКВИВАЛЕНТНОСТ В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК**

Олга СОРОКА

*Львівський національний університет „Іван Франко“
ул. “Університетська” 1, Львів, 79000
Катедра по слов'янській філології
“Професор Іларіон Свенцицький”
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-8203-5025>
e-mail: olga.soroka@lnu.edu.ua*

Наталія БАГНЮК

*Український католицький університет,
ул. “Іларіон Свенцицький”, 17, Львів, 79000
Отдел за український мову на Інститута за українознавство
“І. Крипякевич” на Національній академії наук України
ул. “Козелницька”, 4, Львів, 79000
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-6821-2227>
e-mail: nataliabahniuk@gmail.com*

В статіє є зібрана і аналізована нова лексика і термінологія, актуалізована, зата і новозствана в український мову в результат на продовжуваната війна на Руската федерація срещу Україна, і евантуалніте съответствия на този тип лексика в българський мову. Изследването обхваща времевия отрязък 2014–2023 г.

Матеріалът є ексцерпіран от ежедневаната реч, от медієте, блогове, соціалніте мрежі, телеграм канали, репортажі от війната, преводи от український мову на българський мову на новините за бежанци в различни българські інституції, както і преводи на художествена література. Отбелязани са основніте изследванія і речніці, появили се в українськото мовознавство по време на війната.

Статієта є опит да се обърне внимание върху динаміката в лексикалния състав на український мову в результат на війната і да се установи как є отразена тази динаміка в българський мову.

Направена є класифікація на зібраний матеріал, в която са разгледани различни пластове от новопоявили се думи і терміни. Установено є, че през 2014–2023 година в український мову се активізує обширен пласт военна лексика, термінологія і фразеологія, която преминава във фонда на общоупотребимата лексика, защото війната в Україна става ежедневіє. В българський мову тази лексика се появява в новините, свързани с війната, в обсъждания і дискусії за случваното се във форумите, блогове і соціалніте мрежі, но, разбира се, є налична в по-малка степен, отколкото в український мову.

Също така се констатира и се доказва с илюстративен материал, че под влиянието на войната в украинския език протичат активни процеси на словотворчество, появяват се нови думи, значения и конотации. В българския език този процес не е активен, защото тези думи и значения са свързани с украинската реалност. Все пак, поради постоянния поток информация и големия брой украински бежанци, настанили се в България, в неформално общуване в групите в социалните мрежи се фиксират заемки и калки на някои понятия и различни оказиионални образувания.

Проблемът, засегнат в статията, има перспективи за по-нататъшно развитие и задълбочено проучване, защото темата не губи актуалността си поради продължаващото езиково рефлектиране на непреставащата руска агресия.

Ключови думи: „военни иновации“, украински език, български език.

Промените в обществото в различни сфери на човешката дейност, новите исторически и геополитически условия значително коригират комуникацията и допринасят за появата на езикови иновации, отразяващи нов и факти от социалния живот. Новопоявилите се думи, изрази и смисли „кодират“ многоаспектната информация за особеностите на живота в определена епоха и техният брой расте по време на повратните моменти в развитието на обществото.

За Украйна такъв момент настъпи с началото на войната, която се води на нейна територия от края на февруари 2014 г. (след началото на въоръжената агресия на Руската федерация срещу Украйна и анексирането на Кримския полуостров) и особено от 24 февруари 2022 г. (след пълномащабното нахлуване на Руската федерация в Украйна). В момента животът на украинското общество протича в условията на война и се диктува от нея. Това означава, че войната „е нахлула“ в езика и е основният катализатор на промените в номинативната сфера на украинския език. Същевременно с новините от Украйна различни лексикални модели, понятия, лексика навлизат в различни чужди езици, например в българския език.

Лексиката, терминологията и устойчиви словосъчетания, свързани с началото на войната на Русия срещу Украйна, са били във фокуса на украинските изследователи О. Тараненко, О. Стишов, Г. Мацюк, Л. Яремко, М. Гдакович и др., появили се колективни монографии, например, „Езиците и културите по време на войната“ (Шумицька, Круглов, ред., 2025) и речници, например, „Терминологичният речник на руско-украинската война. (Васютинський, Горностаї, Губеладзе та ін., 2022;), посветени на този пласт лексика. Обаче досега не е изследвано влиянието на войната и събитията в Украйна върху лексикалния състав на съвременния в българския език.

С оглед на това целта на тази статия е да обърнем внимание на динамиката в лексикалния състав на украинския език в резултат на войната, появата на нови думи и изрази, на нови конотации и също така да установим и да коментираме как тези промени се усещат и са отразени в българския език.

Материалът за статията е събран от речта на хората в ежедневието, от медиите и интернет пространството (блогове, групи в социалните мрежи, телеграм-канали, репортажи от войната, речите на президента на Украйна и преводите им на български език, преводи на новините, преводи за бежанци в различни български институции и художествена литература в оригинал и в превод на български език).

За систематизацията на материала и неговия анализ се използва описателния метод.

Още от началото на руската война през 2014 година в украинския език се активизира цял пласт лексика, която до онзи момент е бил в пасивния речник на

українцями от края на Втората световна война. От 24 февруари 2022 година с началото на пълномащабната руска инвазия Украйна се озова в центъра на вниманието на европейските новини, информацията за Украйна се появи на първите страници в печатни и електронни медии, с информацията от Украйна в европейските езици, сред които е и българския, се заговори за война на прага на Европа, съответно военната лексика и терминология започна да навлиза в общоупотребимата реч на както на украинците, така българите.

Най-напред събитията в Украйна, анексията на Крим и пълномащабната война са свързани с понятието *рашизъм* (от англ. russia) – руски фашизъм, термин, който се използва за обозначаване на политическата доктрина и социалните практики на руския режим от края на ХХ-ти и началото на ХХІ-ви век, основана върху идеите за „особената цивилизационна мисия“ на руснаците, „старшинството на братския народ“; нетърпимостта към културите на другите нации, предимно славянски (защото са по-лесни за русификация), както и към народи, които са живели в Руската империя или СССР; ултранационализъм, използване на руското православие като морална доктрина, геополитически инструменти за влияние (предимно енергоносители за европейските страни), военна сила по отношение на страните в сферата на влияние на Руската федерация¹. Върховната рада на Украйна определя това „като нов тип тоталитарна идеология и практики, които са в основата на режима, формиран в руската федерация под ръководството на президента В. Путин и се опират на традициите на руския шовинизъм и империализъм, практиките на комунистическия режим на СССР и националсоциализма (нацизма)“². Идеологията на рашизма се свързва и с идеологията на „*руски мир*“ – термин, използван от руснаците за обозначаване на културно-цивилизационна, геополитическа и религиозна концепция, която предполага обединението на рускоезичното население по света³. Българският учен К. Нушев определя „руски мир“ като „неоевразийска геополитическа доктрина, имперска завоевателна експанзия и парацърковна сектантска митология“ (Нушев 2024).

С началото на войната в украинския език се активизира лексиката и терминологията, свързана със войната. В България като интересът към събитията, протичащи в Украйна, задвижи съответните пластове думи и в българския език, например:

1) военен тематичен блок⁴:

укр.: *війна, військовий стан, комендантська година, фронт, блокпост, батальйон, рота, артилерія, Збройні сили України (ЗСУ), територіальна оборона (ТрО), азовці, мобілізація, лінія розмежування, бойові дії, повномасштабне вторгнення, широкомасштабне вторгнення, повномасштабка, передова, передок, лінія фронту, приліт, тривожна валізка, повітряна тривога;*

бълг.: *военно положение, комендантски час, война, фронт, блокпост, батальон, рота, артилерия, въоръжени сили на Украйна (ВСУ), териториална отбрана (ТрО), азовци (от названието на полка „Азов“), мобилизация, демаркационна линия, военни действия, пълномащабна инвазия, широкомасщабна инвазия, фронтова линия,*

¹<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B0%D1%88%D0%B8%D0%B7%D0%BC>

²<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3078-IX#Text>

³https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D1%83%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BC%D0%B8%D1%80

⁴ Лексиката, употребяваща се за илюстрация в статията, е от личния архив на авторките.

тревожно куфарче, въздушна тревога. Интересно е да се отбележи, че словосъчетанието *бълг. тревожно куфарче* се появи в българския език точно по време на руско-украинската война и стана популярно благодарение на украинските бежанци, които разказваха за този предмет, като буквално го калкираха от *укр. тривожна валізка*. Българите обаче го повтаряха, като не го свързваха с понятието *бълг. личен пакет или семеен комплект за бедствия*, които са еквивалент на *укр. тривожна валізка* в българския език.

2) названия на оръжия и техника:

укр.: танк, гранатомет, кулемет, міномет, гаубиця, коктейль Молотова, рушниця, автомат, міна, дрон, бронетранспортер (БТР), розтяжка, протиповітряна оборона (ППО), „град“, „смерч“, „джавелін“, „байрактар“, „шахед“, „хаймерс“, „леопард“, „їжак“, дрон, тепловізор, крилата ракета, фосфорна бомба;

бълг.: танк, гранатомет, картечница, минохвъргачка, гаубица, коктейл Молотов, пушка, автомат, міна, дрон, бронетранспортьор (БТР), разтяжка, противовъздушна отбрана (ПВО), град“, „джавелін“, „байрактар“, „шахед“, „таралеж“, дрон, тепловізор, крилата ракета, фосфорна бомба;

3) названия на военно облекло:

укр.: бронезилет, каска, балаклава, камуфляжна форма, берці;

бълг.: бронезилетка, каска, балаклава, камуфляжна униформа, берци или кубинки;

4) названия на украинските войници:

укр.: бійці, армійці, нацгвардійці, наші хлопці, українці, атошники, атовці (от АТО – антитерористична операция), кіборги, котики;

бълг.: войници, армейци, нацгвардейци, наши момчета, украинци, атошници (с негативна конотация), атовци (от АТО), киборги;

5) названия на противника:

укр.: ворог, бойовики, російські терористи, окупанти, агресори, російські найманці, російські окупаційні війська, росіяни, російські збройні формування/угрупування, зелени чоловічки;

бълг.: враг, боевики, руски терористи, окупатори, агресори, руски наемници, руски окупационни сили, руснаци, руски въоръжени формирования/групировки, зелени човечета;

6) използвани от руснаците негативни и обидни названия за проукраински настроени граждани:

укр.: укри, укропи, укрофашисти, хунта, українська хунта, кийвська хунта, фашисти, нацисти, правосеки;

бълг.: укри, укропи, укрофашисти, хунта, украинска хунта, киевска хунта, фашисти, нацисти, правосеки.

7) използвани от украинците негативни и обидни названия за проруски настроени граждани: *укр.*: сепаратисти, терористи, вата, ватники, вишиватники, колоради, сепарюга, сепар, новороси;

бълг.: сепаратисти, терористи, ватници, ватенки, сепаратисти;

8) негативни и обидни названия на Украйна и украинците, използвани от сепаратистите и руснаците:

укр.: Укропія, Бандеритат, Хохляндія, укри, укропи, жидобандерівці, Укропія;

бълг.: Укропия, Бандерцат, Бандерландия (от Степан Бандера – украински национален герой), Хохландия, укри, укропи, жидобандеровци, Усрайна, Укропия;

9) негативни и обидни названія на русія и руснаци и техните поддръжници, използвани от украинците:

укр.: *Раша, Рашка, Рашистан, Оркостан, Кацапстан, Лаптестан, Кацапія, Мордор, Ерефія (от РФ), рашисти, русня, рускі, рузкі, узкі, рузкі, росіянци, орки, лаптеногі, кацапи, ваньки;*

бълг.: *Рашистан, Оркистан, Рушлямска държава, рашисти, орки* (тези наименования се отнасят за тези руснаци, които вярват, че в Украйна има нацисти, и подкрепят войната на русия срещу Украйна).

10) названія, с които се самоидентифицират сепаратистките групировки:

укр.: *ополченці, повстанці;*

бълг.: *опълченци.* Тук е важно да се уточни, че в българския език тази дума изначално се използва изключително с положителна конотация, свързана героите от народното опълчение и при именуването с нея на терористи, предизвиква леко смущение.

11) названія на хибридни терористични образувания на територията на Украйна и жителите им:

укр.: *Донецка народна республіка (ДНР), Луганська народна республіка (ЛНР), Окремі райони Донецької та Луганської областей (ОРДЛО), Лугандон, Лугандонія, Дамбас, Даунбас, денеерівці, еленерівці;*

бълг.: *Донецка народна република (ДНР), Луганска народна република (ЛНР), отделни райони на Донецка и Луганска области (ОРДЛО);*

12) названія на хората, които помагат на армията:

укр.: *волонтер, волонтерський рух, волонтерити;*

бълг.: *доброволец, доброволческо движение;* интересно е да се отбележи известна асиметрия между украинския и българския език. В българския език думата *доброволец* означава и този, който доброволно става войник, и този, който му помага с нещо, било то храна, събиране на средства за някаква цел и др. В украинския език за тези две понятия има две различни думи:

укр.: *доброволець і волонтер,* което понякога създава трудности при превод.

13) названія на жени военнослужещи: с голямото присъствие на жените в армията в речта на украинците трайно са се закрепили феминитивите:

укр.: *захисниця, воїнка, бойчиня, парамедикиня, госпіталієрка,* но в преводите на български това явление не се приветства, тъй като в българския език има обратна тенденция за неупотребата на феминитивните форми;

14) наименования на батальони и позивни на войниците:

укр.: *Азов, Братство, Шаман, Вагнер, Да Вінчі, Дали, Музикант, Малий, Артист, Лемберг;*

бълг.: *Азов, Да Винчи, Дали;*

15) думата „фронт“ е разширила своята функционалност чрез определения като:

укр.: *культурний фронт, дипломатичний фронт, перекладацький фронт, цифровий фронт, освітній фронт, молитовний фронт, волонтерський фронт;*

бълг.: *културен фронт, дипломатически фронт, преводачески фронт, дигитален фронт;*

16) лексика, свързана с потока хора, бягащи от войната:

укр.: *біженець, внутрішньо переміщена особа, міжнародний захист, тимчасовий захист, захист, біженська хвиля, допомога біженцям, біженські центри;*

бълг.: бежанец, вътрешно разселено лице, международна закрила, временна закрила, закрила, бежанска вълна, помощ на бежанци, бежански центрове.

Що се отнася до термина *закрила*, то той често се използва от украинците, живеещи в България, в украинския му вариант като просто се транслитерира от български *укр. закріла*, вместо *укр. захист*.

Отделно внимание тук заслужава разбирането и възприемането на думата и понятието „бежанец“, което по време на войната в Украйна и бежанската вълна от там малко се модифицира. По принцип бежанците са хора, които са напуснали родината или местожителството си поради война, размирици или природни бедствия, те се възприемат като бедни хора, социално слаби, нуждаещи се от подслон, храна, помощ. С бежанската вълна от войната в Украйна в България и много други европейски държави отиват именно такива хора, но и много често хора с много добър социален статус, добре финансово осигурени, притежаващи скъпи коли и дрехи, добре поддържани и изглеждащи, с добре платена работа – те са бежанци именно от войната, а не икономически бежанци. Такива хора често са ставали обект на булинг, преследване, посегателство на тяхната собственост и живот.

С началото на войната редица украински образователни организации и медии предложиха и приложиха изписването с малка буква на названията: *укр.:* *росія*, *путін*, *москва*, *кремль*⁵. В социалните мрежи на български език също се срещат такива форми.

Реакциите на украинското общество на събития, действия и реакции, свързани с много смърт, с бездействие от страна на партньорите и властите, активизираха словотворчество, създадоха много думи, описващи тези събития, с по-мека, понякога хумористична конотация и задвижиха тенденция към евфимизация в езика.

Най-много евфемизми са породили глаголите със значение **‘да неутрализираш, да унищожши врага (руснака)’**:

- *мінусувати*, *мінуснути* – (от същ. име „минус“);

- *двохсótити*, *задвохсótити* – (от числ. име „двустотен“, от съчетанието „Товар 200“ – условно кодирано наименование на загинал войник. Наименованието се използва в съветската армия от войната в Афганистан и се активизира в началото на руската война срещу Украйна). При превод на български език такива глаголи предизвикват затруднения.

- *кобзónити*, *закобзónити*, *відкобзónити*, *відправити на концерт до Кобзона* (от собств. име на починалия съветски певец Йосиф Кобзон). Този неофразеологизъм стана популярен и сред българските противници на войната, покрай познаването на певица в страните от бившия соцлагер: *да пратиш някого при Кобзон, отиваш на концерт на Кобзон, да пееш с Кобзон*;

- *бандéрити* – (от собств. име на Степан Бандера – украински национален герой);

- *іхтамнётити* – (от рускоезичен неологизъм *ихтамнет* = „Их там нет“ – ‘няма ги там, те не са там’, който отразява отричането на военното присъствие на Русия по време на превземането и окупирането на Крим и във войната в източните региони на Украйна);

- *робити рускіх хорошими* („да правиш руснака добър“ идва от поговорката „Добър руснак е мъртвият руснак“);

⁵ В Україні пропонують нові неформальні правила правопису 10.03.2022 <https://chytomo.com/v-ukraini-proponuiut-novi-neformalni-pravy-la-pravopysu/>; в Україні дозволили писати з малої літери топоніми «росія» і «москва» <https://chytomo.com/v-ukraini-dozvolily-pysaty-z-maloi-litery-toponimy-rosiia-i-moskva/>

‘да неутрализираш, да унищожши врага (руснака) посредством определен вид оръжие’:

- байрактарити – (от наименованието на оръжието „Байрактар“);
- хаймарсити, хімарсити – (от наименованието на оръжието „Хаймарс“);
- джавелініти – (от наименованието на оръжието „Джавелин“);
- енлоіти – (от наименованието на оръжието „NLAW“);
- стінгерити – (от наименованието на оръжието „Стингер“);
- шахедити – (от наименованието на оръжието „Шахед“);

‘да отблъснеш, да изгониш врага’ (свързани са с градовете, в които имаше боеве в защита на града след руското нашествие:

- відірпінити, ірпінити – (от наименованието на града Ирпін);
- нагостомелити, перегостомелити – (от наименованието на града Гостомел);
- відізіюмити – (от наименованието на града Изюм);
- забучити – (от наименованието на града Буча)

‘да объркаш плановете на врага’:

- бахмутити – (от наименованието на град Бахмут, който руснаците не можаха да превземат, защото все им се объркваха плановете);

‘да повтаряш една и съща грешка’:

- чорнобайти – (от наименованието на град Чернобаивка, край който руснаците понесоха много загуби, срещайки силна съпротива от украинската армия);

‘да нанесеш загуби и да опозориш врага, нападнал Украйна’:

- заукраїніти, зукраїніти – (от наименованието на страната Украйна);

‘да показваш загриженост, но да не правиш нищо, за да се разреши ситуацията’:

- макронити – (от собств. име Макрон);

‘да помагаш, за да се разреши ситуацията’:

- ердоганити – (от собств. име Ердоган);

‘да заявяваш добри намерения, но да правиш всичко възможно, да забавяш тяхната реализация, да пречиш или да не изпълняваш заявеното’:

- шольціти, шольцувати – (от собств. име Шолц);

‘да говориш много и безрезултатно’:

- байдєнувати – (от собств. име Байдєн);

‘да изпълняваш бързо обещанията си’:

- дудати – (от собств. име Дуда);

‘да се преструваш, че всичко е наред’:

- шойгувати – (от собств. име Шойгу);

‘да се преструваш, че си този, който не си’:

- кадирити – (от собств. име Кадиров);

‘да загубиш здавия разум’:

- орбанутися – (от собств. име Орбан);

‘да даряваш пари за украинската армия’:

- притулити – (от собств. име Притула – украински актьор и водещ, който се занимава с доброволчеството);

Евфемизирали са се също така нецензурни думи и изрази:

- блєдіна – въздушна тревога, завършваща с удари на руски крилати ракети из цялата страна;

- *русский военный корабль иди на...* (винаги на рус.) – да вървиш в посоката на руски военен кораб, да потъваш, да си унищожен.

По военно време в езика се активизираха лексико-синтактични конструкции, които се характеризират със слято писане на всичките им компоненти и с наличие на едно значение:

бовійна (защото (сега) е война, защото сме във война) – отговор на всички въпроси с въпросителната дума *защо*;

затридні (за три дена) – намеренията на руската армия да превземе Киев за три дена;

ихтамнет (няма ги там) – твърдението на руския президент, че руските войници не са в Крим;

аналоговнет (няма аналог) – нещо измислено в Русия, което се представя за нещо уникално, но всъщност не струва;

адінарот (един народ) – руски наратив, който оправдава унищожаването на Украйна като държава, защото иска да докаже, че такава не е имало и няма да има.

Друга семантика придобиха във военно време и доста числителни имена, което не винаги може да е отразено в преводите:

0 (*нуль*) – ‘най-предната фронтова линия’;

200 (*двохсотий*) – ‘убит войник’;

300 (*тръохсотий*) – ‘ранен войник’;

500 (*п'ятисотий*) – ‘бягащ от мобилизация’, но се използва рядко. За това значение има неологизъм „ухилиянт“ от глагола „ухилиятися“ – ‘да бягаш, да се криеш, да се скатаваш от мобилизация’.

Появяват се интересни конструкции, които наричаме „кодирани“ в превода, които също така са в унисон с тенденцията към евфимизация. Става дума за някои реалии, присъщи за русия и тясно свързани с войната, водена от нея, например:

хлопок на рус. език в зависимост от ударението може да означава ‘памук’ (*хлопок*) или ‘удар, гръм, взрив’ (*хлопок*). Когато в Русия стават някакви шумни взривове (рус. *удары*), в украинските медии те често се описват кодирани и евфимизирано като укр. *бавовна* (на бълг. *памук*), а не като ‘удар’.

„*Бавовна*“ в Москві: столицю РФ атакував безпілотник (подробіці, фото і відео) (Новини ТСН)⁶;

сирена (рус.) е звукът, издаван от сигнално звуково устройство. Също така в руския език има думата пароним *сирень*, която означава ‘люляк’. В украинските медии от време на време звученето на сирените в окупираните територии рус. *сирены* се описва като укр. *бузок* (бълг. *люляк*).

Побачили куці розквітлого бузку - бігом шукайте сховище, бо може бути повітряна тривога! (Коментарі у Фейсбук)⁷

В резултат на прегледа на промените в украинския език под влиянието на войната може да се каже, че:

- се актуализира лексиката и терминологията от военната сфера, което е отразено и в българския език под влияние на новините;

⁶<https://tsn.ua/ato/bavovna-v-moskvi-stolicyu-rf-atakuvav-bezpilotnik-podrobici-foto-i-video-2392963.html>

⁷https://www.facebook.com/story.php/?story_fbid=846068960885047&id=100064458531517&paipv=0&eav=AfbEuQrXZaMzIldQvDSsnKa82KiMiZ_4TaXgX68A03Wl5swQHSWH3IR9-LQhKeu1KM4&_rdt

- се активизират и детерминологизират редица военни термини, които преминават в общоупотребимия украински език. В българския език тази тенденция не се наблюдава;

- се актуализират езиковите образи на Украйна (с по-изразителни „държавнически“ конотации и положителна конотация) и на Русия (като държава агресор, с по-широк брой названия, свързани с нея, с много явна негативна конотация) в украинския език. В българския език тази тенденция не е толкова отчетлива заради активното присъствие в обществото на руския наратив, но благодарение на алтернативните медии се усеща по-голямо разбиране, че Украйна е самостоятелна държава, различна от Русия;

- се появяват нови думи, значения, конотации и изрази в украинския език. Този процес не е толкова активен в българския поради това, че тези думи, значения и пр. са свързани с украинската реалност.

Библиография

Шумицька, Г.О., Круглов, А.О., ред., 2025. *Мови та культури під час війни*. Ужгород : РІК-У, 290 с.

Нушев, К., 2024. *Идеологията “Руский мир” – неоевразийска доктрина, имперска завоевателна експанзия и парацърковна сектантска митология*. [онлайн] Християнство.бг. Достъп: <https://hristianstvo.bg/> [Дата звернення: 26.04.2024]

Васютинський, В., Горностай, П., Губеладзе І. та ін., 2022. *Термінологічний словник російсько-української війни*. Київ: Ін-т соціальної та політичної психології НАПН України, 20 с.

References

Shumytska, G.O., Kruglov, A.O., eds., 2025. *Languages and Cultures during the War*. Uzhgorod: RIK-U, 290 p.

Nushev, K., 2024. *The ideology “Russkiy Mir” – neo-Eurasian doctrine, imperial conquest expansion and para-church sectarian mythology*. [online] Hristianstvo.bg. Access: <https://hristianstvo.bg/> [Access date: 26.04.2024]

Vasyutynsky, V., Gornostay, P., Gubeladze I. et al., 2022. *Terminological dictionary of the Russian-Ukrainian war*. Kyiv: Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Sciences of Ukraine, 20 p.

**LANGUAGE DYNAMICS IN THE SITUATION OF PUBLIC CATAclysms:
“MILITARY INNOVATIONS” IN THE UKRAINIAN LANGUAGE AND THEIR
EQUIVALENCE IN THE BULGARIAN LANGUAGE**

ОІна SOROKA

*Ivan Franko National University of Lviv
1 Universytetska str., Lviv, 79000
Ilarion Svientsutskyi Department of Slavic Philology
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-8203-5025>
e-mail: olga.soroka@lnu.edu.ua*

Natalia BAHNIUK

*Ukrainian Catholic University
17 Ilarion Svientsutskyi str., Lviv, 79000
Department of Ukrainian Language of the I. Krypiakivych Institute of Ukrainian Studies,
NAS of Ukraine
4 Kozelnytska str., Lviv, 79000
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-6821-2227> orcid.org
e-mail: nataliabahniuk@gmail.com*

Abstract

Background: The article collects and analyzes the new updated, borrowed and newly created vocabulary and terminology, phraseology in the Ukrainian language, which appeared in 2014-2023 during the war in Ukraine, initiated by the Russian Federation, and its equivalence in the Bulgarian language. The material is excerpted from everyday speech, from the media, blogs, social networks, telegram channels, reports from the war, translations from Ukrainian into Bulgarian of news, for refugees in various Bulgarian institutions and fiction. The main studies and dictionaries that appeared in Ukrainian linguistics during the war are noted.

Purpose: The article is an attempt to pay attention to the dynamics in the lexical composition of the Ukrainian language as a result of the war and to establish how it is reflected in the Bulgarian language.

Results: A classification of the collected material was made, in which different layers of newly appeared words and terms were considered. It has been established that in 2014-2023, a vast layer of military vocabulary and terminology, phraseology, which passes into the fund of commonly used vocabulary, is activated in the Ukrainian language, because the war in Ukraine is becoming an everyday occurrence. In the Bulgarian language, this vocabulary appears in news related to the war and discussions and debates about what is happening in forums, blogs, social networks, but, of course, it is available to a lesser extent than in Ukrainian.

It is also established and proven with illustrative material that under the influence of the war in the Ukrainian language, active processes of word formation are taking place, new words, meanings, connotations appear. In the Bulgarian language, this process is not active, because these words, meanings are related to the Ukrainian reality. However, due to the constant flow of information and a large number of Ukrainian refugees who have settled in Bulgaria, in informal communication in groups on social networks, loanwords, calques of some concepts and various occasional formations are fixed.

The problem addressed in the article has prospects for further development and in-depth research, because the topic is interesting and particularly relevant.

Keywords: „military innovations“, Ukrainian language, Bulgarian language.